

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI
NAMANGAN MUHANDISLIK – QURILISH
INSTITUTI**

**“O‘ZBEKISTONDA ILM-FAN, TA‘LIM VA
TEKNOLOGIYANI RIVOJLANTIRISHNING
DOLZARB MASALALARI”**

**mavzusida respublika miqyosida ilmiy-amaliy
konferensiya materiallari to‘plami**

Namangan shahri
24-25-sentabr 2021 yil

adabiyotlar bilan ishlash esa hayot va reallik bilan aniq tasavvur va bilimga ega bo'lish imkonini yaratadi.

Sharq xalqlari azal azaldan o'zining yuksak ahloqiy qarashlari, uning ta'lim bilan uyg'unligi xarakteri nuqtayi nazaridan betakrordir. Bu xususidagi azaliy fikrlar ham so'zimizni tasdiqlaydi: "Talimni tarbiyadan, tarbiyani esa ta'limdan ajratib bo'lmaydi. Bu sharqona qarash sharqona hayot falsafasidir"[2]. Bu esa jamiyatda, ijtimoiy muhitdagi muvozanat va axloqiy kamolot yuksak joyda ilm taraqqiy etishi, barqarorlik bo'lishining garovidir. Shu o'rinda, millat taqdiri bo'lgan yoshlar haqida fikr bildirar ekan davlatimiz rahbari ularga yuksak ishonch bildirib: "Biz o'z oldimizga mamlakatimizda Uchinchi Renessans poydevorini barpo etishdek ulug' maqsadni qo'ygan ekanmiz, buning uchun yangi Xorazmiylar, Beruniylar, Ibn Sinolar, Ulug'beklar, Navoiy va Boburlarni tarbiyalab beradigan muhit va sharoitlarni yaratishimiz kerak. Bunda, avvalo, ta'lim va tarbiyani rivojlantirish, sog'lom turmush tarzini qaror toptirish, ilm-fan va innovatsiyalarni taraqqiy ettirish milliy g'oyamizning asosiy ustunlari bo'lib xizmat qilishi lozim.

Ushbu maqsad yo'lida yoshlarimiz o'z oldiga katta marralarni qo'yib, ularga erishishlari uchun keng imkoniyatlar yaratish va har tomonlama ko'mak berish - barchamiz uchun eng ustuvor vazifa bo'lishi zarur. Shundagina farzandlarimiz xalqimizning asriy orzu-umidlarini ro'yobga chiqaradigan buyuk va qudratli kuchga aylanadi" [3] deb ta'kidlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Shavkat Mirziyoyevning O'zbekiston Respublikasi davlat mustaqilligining 30 yillik bayramiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi nutqidan. /31.08.2021/president.uz
2. Islom Karimov. Yuksak ma'naviyat - yengilmas kuch. Ma'naviyat. Toshkent 2008
3. Shavkat Mirziyoyev. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy Majlisga Murojaatnomasidagi nutqidan. Toshkent. 29.12.2020

КОММУНАЛ ГИГИЕНА ФАНИДАН АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАРДА ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИНГ АҲАМИЯТИ

*Г.Ф.Шерқўзиева.,Н.Р.Самигова
(Тошкент тиббиёт академияси)*

Мамлакатимизда инновация фаолиятини кенгайтириш учун қулай муҳит яратилган. Ўзбекистон иқтисодиётини ислоҳ қилишнинг ҳозирги босқичида тиббий таълимда инновацияларнинг ва янги педагогик технологияларнинг жорий этиш ва фойдаланишга йўналтирилган старатегияни рўёбга чиқариш алоҳида аҳамиятга эга бўлиб, хусусан тиббий таълим соҳасида ҳам бунга алоҳида эътибор берилмоқда. Ўзбекистон Республикасида ҳозирги кунга келиб "Таълим ҳақида" ги ва "Кадрлар тайёрлаш бўйича миллий дастур " қонунлари қабул қилинган, шунга мувофиқ равишда таълим тизими ва кадрларни тайёрлашнинг барча тизимларида, хусусан, тиббиётда чуқур ўзгаришлар амалга оширилмоқда[1]. Коммунал гигиена фанидан амалий машғулотдаги ўқув жараёнида ўқитишнинг педагогик технологияларини хусусан хронологик

картани қўлланиш муҳим аҳамиятга эга бўлиб, у бир қанча бўлимлардан иборат: кириш, асосий қисм, амалиётдан тажрибалар, мавзуга тегишли инглиз тилидаги маълумотлар ва сўзлар.

Педагогик технологияларга асосан амалий машғулотнинг хронологик картаси мавжуд бўлиб, унда энг аввало ўқув машғулотининг тузилиши: кириш қисм, фанлараро ва фанлар ичра алоқалар, назарий қисм, аналитик қисм (органайзерлар, тест ва вазиятли масалалар) ҳамда амалий қисмлардан (амалий кўникмаларни қадамма қадам бажариш) иборатдир[2]. Машғулот бошида педагог талбаларга ўқув машғулоти мақсадини тушунтириши лозим; хусусан ташқи муҳит омилларини ифлослантирувчи маънбаларни санитария текшириш услубини баҳолашга, ташқи муҳит объектларидан намуналар олишни, олинган намуналар сифатини назорат қилиш буйича ишлаб чиқариш лабораториясининг ташкиллаштирилганлиги, ифлослантирувчи маънбаларнинг санитария текшириш далолатномасининг тузишнинг, ташқи муҳит объектларининг ифлосланишдан санитария муҳофазалаш бўйича профилактик чора тадбирлар ишлаб чиқишга ўргатиши лозим. Бунда педагогик вазифалари қуйидагилардан иборат бўлиш керак: ташқи муҳит омилларининг ифлосланишининг аҳоли саломатлигига салбий таъсирига қарши курашиш ишларни, коммунал гигиенада оғохлантирувчи ва жорий санитария назоратини олиб боришда шифокор вазифалари, коммунал объектларнинг ўзига хос томонлари, ташқи муҳит омилларининг ифлосланишининг салбий таъсирини аниқлаш усулларини талабаларга ўргатиш уларнинг билим доирасини шакллантириш ва қизиқиш уйғотиш.

Ўқув фаолияти натижалари қуйидагилардан иборат бўлади: ташқи муҳит омилларининг ифлосланишининг салбий таъсирини олдини олиш буйича олиб бориладиган профилактик чора-тадбирлар тартибли равишда очиб берилади, ифлослантирувчи манбалар устидан мукамал санитария текшириш ишларни босқичма-босқич таснифланади, ташқи муҳит омилларини ифлослантирувчи маънбаларнинг (саноат корхоналари, автотранспорт ва бош) ўзига хос томонларини биладилар. Технологик картага асосан таълим шакллари жамоавий, гуруҳларда ишлаш (“Биргаликда ўқиймиз”, “Ўйланг-жуфтликда ишланг”, “Фикр алмашинг”), яқка тартибли бўлиши мумкин. Таълим воситалари сифатида доска-стенд, видеофильмлар, график, диаграммлар, чизма, схема, эслатма, назорат варағи, матнлар, назорат саволлари, мавзу бўйича компьютер дастурлари, тестлар, вазиятли масалалар, ўргатувчи-назорат қилувчи дастурларидан фойдаланиш мумкин.

Шу билан бирга юқори малакали мутахассисларни тайёрлашда таълим технологиялари янги ўқитиш модели хусусан “Кейс-стади” усулини қўллаш муҳим аҳамият касб этади. Узоқ Ғарбда кейслар ўқув режасини 20-25 % ташкил этади. Ушбу усулни коммунал гигиена фанида ҳам қўллаш мақсадга мувофиқ ҳисобланади. Чунки талабалар мустақил равишда ташқи муҳит омилларини ифлослантирувчи маънбаларни текширадилар бунда аниқ амалий ҳолатларни санитария назоратдан ўтказадилар.

Талабалар мустақил равишда ифлослантирувчи маънбаларни санитария текширувидан ўтказганларида: вазиятни, яъни объектни санитария ҳолатини мустақил таҳлил қилишни, муаммони ифодалашни (санитария- гигиена қоида ва меъёрларига риоя қилинганлиги, камчиликлар) муаммони ечимини топиш

йўллари аниқлашни яъни камчиликларни бартараф қилиш бўйича профилактик чора-тадбирларни ишлаб чиқиш ва уни бажарувчи масъул шахсни белгилайдилар.

Амалий машғулотнинг хронологик картасига “Кейс-стади” усули киритилганда ўқув фаолиятида кутиладиган натижалар қуйидагича бўлади: талабалар ташқи муҳит омилларини ифлослантирувчиларнинг санитария текшириш дастури билан олдиндан танишиб чиқиб, ушбу омилга таалуқли бўлган қонуний меъёрий ҳужжатлар тўпламини таҳлил қилиш ва объектни санитария текширишга тайёргарлик кўриш; ифлослантирувчи омилни санитария текшириш олдида турган вазифаларни кўрсатиб бериш; қўлланаётган профилактик чора тадбирларнинг самарадорлигига таъсир кўрсатувчи омилларни (табiiй, антропоген) кўрсатиб бериш; ифлослантирувчи маънбанинг санитария текшириш жараёнида аниқланган муаммоли вазиятларни ечишда назарий билимларни қўллаш; муаммо ва камчиликларни аниқлаб, уни ҳал қилишда ечим топиш, яъни таклифлар бериш ҳамда санитария назоратини ўтказганлиги тўғрисида далолатнома тузиш.

Ушбу кейсни муваффақиятли амалга ошириш учун олдиндан талабалар қуйидаги билим ва кўникмаларга эга бўлмоқлари керак. Талабалар санитария текшириш далолатномасини тузишда қуйидаги: коммуникатив, ҳамкорликдаги ишлар, муаммоли ҳолатларни таҳлил қилиш кўникмаларига эга бўладилар. Айниқса талабалар ифлослантирувчи маънбаларни санитария текширишдан ўтказганларида ушбу маънба бўйича маълумотларни йиғиш, муаммони аниқлаш ва ечимларини хусусан соғломлаштириш чора тадбирларини қидириш ва ишлаб чиқишда мустақил фикрлайдилар. Бу аҳолини саломатлигини сақлаш ва атроф муҳитни турли ифлосланишлардан санитария муҳофазалашда муҳим аҳамият касб этади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республиканинг “Таълим ҳақида” ги Қонуни. Тошкент 1997й.
2. Тешаев О.Р. и др. //Проектирование и планирование педагогических технологий в медицине//. Учебно-методическое пособие. Ташкент .-2010г.С.-138

ТАЛАБАЛАР БИЛИМ ВА КўНИКМАЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМНИНГ РОЛИ ХУСУСИДА

*доцент А.Қ.Ҳайдаров, доцент К.Х.Абдуллаев, Э.А. Қамбаров
(Наманган муҳандислик-қурилиш институти)*

Кадрлар тайёрлаш миллий дастурида чуқур назарий ва амалий билимлар билан бир қаторда танланган соҳаси бўйича мустақил фаолият кўрсата оладиган, ўз билими ва малакасини мустақил равишда ошириб борадиган, масалага ижодий ёндашган ҳолда муаммоли вазиятларни тўғри аниқлаб, таҳлил қилиб, шароитга тез мослаша оладиган мутахассисларни тайёрлаш асосий вазифалардан бири сифатида белгиланган.

Фан, техника, технологиянинг тез суръатларда ривожланиб бориши талабалардан чуқур билим ва тинимсиз кузатувчанликни талаб этмоқда. Бунинг

<i>E.Xonnazarov</i> (<i>Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat O‘zbek tili va adabiyoti universiteti</i>)	
FE’LLARDA ZAMON VA ASPEKT MUNOSABATI	62
<i>ф.ф.н. Феруза Низамова</i> (<i>Ўзбекистон халқаро ислом академияси</i>)	
ТИЛ ЎРГАТИШНИНГ МАҲСУЛДОР УСУЛЛАРИДАН БИРИ	64
<i>Z.Sh.Chuliyeva</i> (<i>Navoiy davlat pedagogika instituti</i>)	
КОМПЕТЕНСИЯВИЙ YONDASHUV ASOSIDA KIMYO DARSLARINI TASHKIL ETISH.....	66
<i>A.B.Xasanov</i> (<i>Samarqand davlat arxitektura-qurilish institute</i>)	
ANIQ FANLARNI O‘QITISHDA “JADVAL” METODI.....	68
<i>R.A.Tursunov</i> (<i>Namangan davlat universiteti</i>)	
TA’LIM TIZIMIDA MANBAASHUNOSLIK MADANIYATI HAMDA MILLIY MA’NAVIY TAMOYILLAR HARAКТЕРИ	70
<i>Г.Ф.Шерқўзиева.,Н.Р.Самигова</i> (<i>Тошкент тиббиёт академияси</i>)	
КОММУНАЛ ГИГИЕНА ФАНИДАН АМАЛИЙ МАШГУЛОТЛАРДА ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИНГ АҲАМИЯТИ.....	72
<i>доцент А.Қ.Ҳайдаров ,доцент К.Х.Абдуллаев ,Э.А. Қамбаров</i> (<i>Наманган муҳандислик-қурилиш институти</i>)	
ТАЛАБАЛАР БИЛИМ ВА КЎНИКМАЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМНИНГ РОЛИ ХУСУСИДА.....	74
<i>t.f.n., dotsent O.R.Qo‘uchiev</i> (<i>Jizzax politexnika instituti</i>)	
“MATERIALSHUNOSLIK” FANINI O‘QITISHDA ZAMONAVIY INFORMATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH METODIKASI	76
<i>A.T.Nazarov</i> (<i>Наманган давлат университети</i>)	
ТАЛАБАЛАРНИ КАСБГА ЙЎНАЛТИРИШДА ПЕДАГОГИК ҚАДРИЯТЛАР.....	78
<i>Г.Б. Нафасова</i> (<i>Гулистон Давлат Университети</i>)	
ФИЗИКАНИ ЎҚИТИШ ЖАРАЁНИДА ЭВРИСТИК МАСАЛАЛАРНИ ТАНЛАШГА ҚЎЙИЛАДИГАН ТАЛАБЛАР	79